

ФИНАНСОВО ПЛАНИРАНЕ НА ПРИХОДИТЕ В АПТЕКА ЗА ОБСЛУЖВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА БАЗА ФИНАНСОВИ ПОТОЦИ И ДАННИ ЗА ЗАБОЛЕВАЕМОСТ

Магдалена Пешева¹, Анна Тодорова¹, Живка Добрева²

¹Катедра „Организация и икономика на фармацията“, Факултет по фармация,
Медицински университет – Варна

²Регионална фармацевтична колегия – Варна

FINANCIAL INCOME PLANNING AT COMMUNITY PHARMACIES BASED ON FINANCIAL FLOWS AND MORBIDITY DATA

Magdalena Pesheva¹, Anna Todorova¹, Zhivka Dobрева²

¹Department of Organization and Economics of Pharmacy, Faculty of Pharmacy,
Medical University of Varna

²Regional Pharmaceutical Organization – Varna

РЕЗЮМЕ

Финансовото планиране е основен способ в управлението на едно предприятие. Аптеката като здравно заведение е необходимо да съчетава финансовото планиране с потребността от осигуряване и поддържане на нужната лекарствена номенклатура, както и осъществяване на фармацевтични грижи и услуги. Основен параметър на планирането е прогнозиране на финансовия приход.

Целта на проучването е да се проследят възможностите за дългосрочно, годишно и оперативно планиране, като се използват само приходните финансовите параметри на аптека за обслужване на населението, без да се отчитат спецификите на работната среда.

Материали и методи: Използвани са данните за паричните потоци в аптека за обслужване на населението за месеците януари-април в периода 2016-2020 година. Финансовите приходи в аптеката са съпоставени с данни за заболяемостта от остри заразни болести за разглеждания период. Използвана е дескриптивна статистика за изчисляване на дялово разпределение на показателите, графичен и табличен анализ. Графиките са изградени в Microsoft Excel.

Резултати: В проучваните месеци януари-април за период 2016-2019 година има всички въз-

ABSTRACT

Introduction: Financial planning is one of the main ways to manage a company. As a health facility, the pharmacy should combine planning with the necessity of medicines nomenclature, and the availability of pharmaceutical service and care.

One of the most important parameters in the planning process is forecasting the financial income of the entity. Its **aim** is to ensure the proper tracking of future cash flow, based only on the income parameters of the community pharmacy, without taking into account the specifics of the work environment.

Materials and Methods: All the provided data has been collected from a pharmacy in the period of 2016 to 2020. The financial income of the pharmacy has been compared to acute infectious diseases morbidity for the same period.

We used descriptive statistics for calculating the share distribution of indicators, as well as graphic and tabular analysis. The charts are built in Microsoft Excel.

Results: There are opportunities to apply the economic methods for financial planning of the incomes in the months January – April, for the period 2016 – 2019. The financial parameters for 2020 can't be predicted by any of the financial methods, because of the frequency changes and the proceeds for a short amount

можности за прилагане на икономическите методи за финансово планиране на приходните средства. Периода за 2020 година финансовите параметри не могат да се предвидят по нито един от методите за финансово планиране поради честотата на измененията и големия процент разлики на паричните входящи стойности за много кратък период от време. Установени са възможности за планиране на финансовите приходи за всички изследвани периоди с изключение на 2020 година под влияние на Ковид кризата.

При проследяването на болелите пациенти и съпоставката им с движенията в паричния поток се установи противоположно разминаване в стойностите, което предполага, че не са взаимосвързани.

Ключови думи: финансово планиране, приходи, аптека, заболяемост, остри заразни болести

УВОД

Финансовото планиране е основно перо в управлението на фармацевтичен обект. Съчетава приходно, разходно и резултатно планиране на финансовите средства. Системите на финансовото планиране са:

Разграничават се три системи на финансово планиране:

- Дългосрочно – периодът на планиране е 3-5 години.
- Годишно планиране – плановият период е една година.
- Оперативно планиране – периода е месечен или тримесечен (1).

Един от основните етапи при изграждане на финансовия план е планиране на приходите. Приход е увеличението на икономическите изгоди през отчетния период. Приходите на предприятието обхващат както приходите от обичайна дейност (приходи), така и приходите от случайни или нехарактерни за основната дейност на предприятието приходи (печалби) (3).

Аптеките за обслужване на населението придобиват своите приходи чрез изпълнение на следните дейности: „съхраняване, приготвяне, опаковане, контролиране, даване на консултации, отпускане по лекарско и без лекарско предписание на разрешени за употреба в Република България лекарствени продукти, на медицински изделия, на диетични храни за специални медицински цели и храни за кърмачета и преходни

of time. There are ways to predict the financial income for all of the analyzed periods, except 2020, because of the situation with Covid.

While tracking the number of sick patients and comparing those figures to the movement in the cash flow, an observation could be made that there is no apparent dependency between both of these parameters

Keywords: financial planning, income, pharmacy, morbidity, acute infectious diseases

храни, както и хранителни добавки, козметични и санитарно-хигиенни средства“ (2).

Проследяването на финансовото състояние на аптека за обслужване на населението е важен елемент в управлението. Приходните стойности показват възможностите за осъществяване на необходимите разходи, с цел да се осигури и поддържа нужната номенклатура за осъществяване на фармацевтични грижи и услуги. Приходните стойности се разглеждат като паричен поток. При изчисляването на паричните потоци има различни подходи. Най-често се използва подходът на базата на фактическите парични постъпления и плащания (4).

ЦЕЛ

Да се проследят възможностите за дългосрочно, годишно и оперативно планиране, като се използват само приходните финансовите параметри на аптека за обслужване на населението, без да се отчитат спецификите на работната среда.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Проучването проследява финансовия приход в аптека за обслужване на населението за първите четири месеца от годината за 5 последователни години (за периода 2016-2020). Паричните потоци са съпоставени с данни за заболяемостта с остри заразни заболявания. За анализа на заболяемостта са използвани статистически данни за броя регистрирани общо случаи на остри

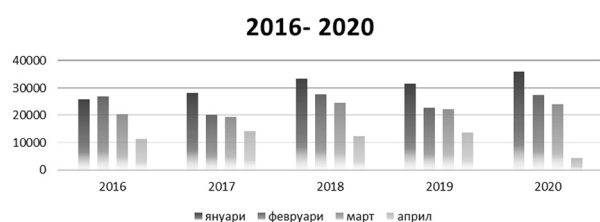
заразни заболявания през месеците януари-април, за периода 2016-2020 година, публикувани от Министерството на здравеопазването.

Използвани са дескриптивни статистически методи:

- Изчисляване на дяловото разпределение на показателите;
- Графичен анализ на резултатите – графиките са изградени в Excel;
- Табличен анализ

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНИЯ

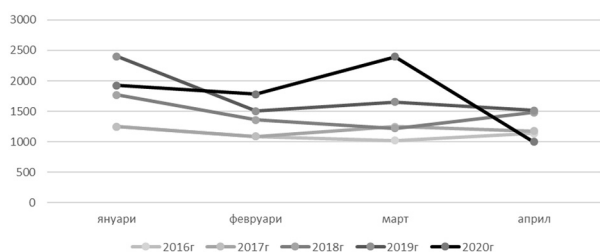
На база публикувани данни от Министерството на здравеопазването за брой регистрирани случаи е представено графично изображение на заболеваемостта от остри заразни заболявания за месеците януари-април, в периода 2016-2020 година (фиг. 1).

Фиг. 1. Брой регистрирани случая на остри заразни заболявания за месеците януари-април, 2016-2020 година (5).

Прави впечатление, че месеците януари, февруари и март са с по-големи стойности на болели пациенти за проследяваните години. През месец април за всички години се отчита спад в броя на болелите. За 2020 г. този спад е най-изразен, което съвпада с обявяване на извънредно положение и затваряне на редица обществени обекти.

Резултатите на финансов приход в аптеката по години са представени на фиг. 2.

Фиг. 2. Финансов приход за месеците януари-април, за период 2016-2020 година

Инфлационният коефициент за този период е представен в табл. 1:

Табл. 1. Годишна инфлация, съпоставена за януари за периодите 2016-2020 година (6).

Годишна инфлация			
2016 - 2017	1.40%	2018 - 2019	3.00%
2017 - 2018	1.80%	2019 - 2020	4.10%

През 2016 и 2017 година финансовото движение в аптеката не е било във високи приходни стойности. То се характеризира с малки промени и е подходящо за годишно планиране.

През годините 2018 и 2019 се виждат повишени стойности на финансов оборот. Инфлационният коефициент показва, че освен инфлацията повишените приходни стойности на 2018-2019-а спрямо 2016-2017-а се дължат и на други фактори. Средноаритметичната разлика е над 39,5% увеличение. Наблюдават се по-чести разлики в стойностите за годините 2018 и 2019. Динамични месеци са януари и февруари с отчитане на спад в приходите, с последващо плато през месеците март и април. Януари 2018-а се описва със спад в оборота с до 12,33%. Февруари месец се отчита спад с 16,3% от първия до последния ден. По графиката за болели пациенти се вижда, че платото отговаря на намаления брой болели с остри заразни заболявания.

Месец януари 2019 година се откроява с големи оборотни изменения. Наблюдава се, че при увеличение на случаите с остри заразни заболявания оборотите намаляват. Февруари 2019 година отново има спад в приходите – 22% до средата на месеца спрямо началото. Следва плавно, но незначително покачване на стойностите. Покачването на приходите е в синхрон с намаления брой пациенти, което показва, че вероятно няма пряка връзка между заболеваемостта от остри заразни болести и паричния поток.

Финансовите графики за месец април в периода 2016-2019 година показват възможности за финансово планиране. Наблюдават се леки промени, което помага за поддържане на стабилността и финансовото състояние на здравното заведение.

Сходно на годините 2016 и 2017 извадката от месеците януари-април за 2018 и 2019 година показват, че те също биха могли да се планират - оперативно, годишно и дългосрочно.

За периода януари-март 2020-а не се наблюдава необичайно повишена заболеваемост, което е в контраст с рязкото повишение на приходите след втората половина на месец февруари. Месец март 2020-а започва с финансов пик, непознат до този момент в аптеката, който до средата на ме-

сеца нараства с над 15.34%. От средата на март до края на месеца има спад в приходите с 27,05%. В рамките на две седмици се наблюдават най-големият финансов растеж и най-големият финансов спад в аптеката за последните 5 години. Предполагаме, че влияние оказва презапасяването на населението при обявеното извънредно положение от 13.03.2020 година и последващите ограничения. Наблюдавайки средата на март 2016-а и март 2020-а, прави впечатление повишение на оборота с 1,9 пъти. Подобни изменения се виждат с месеците март през 2017-а и 2020 година, където увеличението на оборота е 1,7 пъти, което потвърждава споменатите предположения.

През месец април 2020 г. продължава да се наблюдава спад на приходите в аптеката. Единствената предполагаема зависимост между броя пациенти и оборота може да се види през април 2020 година, когато и двете стойности са отчели най-големия си спад за 5 години.

Планирането на подобни резки отклонения е изключително трудно. Месеците януари-април 2020 година не могат да бъдат предвидени посредством методите на финансово планиране. Динамиката в процесите е непредвидима - за много кратко време се наблюдават големи разлики в стойностите, които не са наблюдавани за предходните 4 години. Предполагамите причини за финансовите парадокси са породени вероятно от обявеното извънредно положение и свързаните с него първоначалната дезинформация и паника, обхванали обществото, които доведоха до презапасяване на гражданите с продукти от първа необходимост, включително лекарства, витамини, имуностимуланти, предпазни средства и дезинфектанти.

ИЗВОДИ

Извънредното положение поставя в парадоксално състояние проследяваната аптека. Наблюдават се най-големият финансов пик и най-големият финансов спад, съпоставен с най-ниския брой установени пациенти, с остри заразни заболявания за периода януари-април от 2016 до 2020 година.

Финансовото планиране в такава обстановка не може да помогне на здравното заведение, ако е направено за период по-голям от един месец. През март-април 2020 година дори краткосрочното финансово планиране не е подходящо поради екстремните финансови приходни разлики. Промените, които настъпват през този период, могат да се планират, ако се извършва мониториране и преразпределение на финансовия по-

ток и оток за период до 10 дни. Големите приходни промени през 2020 година не позволяват дългосрочно, годишно или оперативно планиране. Всички предходни години могат да се планират чрез стандартния финансов план.

Предполага се, че няма пряка зависимост между финансовите приходи и броя пациенти с остри заразни заболявания. Промените, които се наблюдават, са в ниски проценти и могат да се дължат на други фактори.

ЛИТЕРАТУРА

1. Вачков С., Спасова Е., Йорданов Й., Рафаилов Д. „Решения в корпоративните финанси“, Варна 2011, издателска къща Р.И.С., с. 369
2. Закон за лекарствените продукти в хуманната медицина, в сила от 13 април 2007, последно изм. и доп., бр. 67 от 28 юли 2020 г.
3. Национални счетоводни стандарти в сила от 1.01.2016г.
4. Петрова Г., Петкова В., Гетов И., Стоименова А., Савова Ал., Манова М., Лебанова Х., Тодорова А., Григоров Е., Георгиева Св., Георгиев Ст., Димитрова М., Камушева М., Миткова З., Андреевска К., Грекова Д., Маджаров В. Социална фармация и фармацевтично законодателство, IV преработено и допълнено издание, София 2017, Инфофарма, с. 360
5. <https://www.mh.government.bg/bg/novini/epidemichna-obstanovka/>
6. <https://www.nsi.bg/bg/content/13253/basic-page/калкулатори-на-инфлацията>

Адрес за кореспонденция:

Магдалена Пешева
Катедра „Организация и икономика на фармацията“
Бул. „Цар Освободител“ 84
Варна, 9000
e-mail: magdalena.pesheva@tu-varna.bg